

Expunere de motive

30 August 1940 reprezintă o pagină neagră din istoria neamului românesc.

Această zi înseamnă începutul pogromului declanșat de regimul horthyst împotriva populației românești nevinovate, după ocuparea, în mod samavolnic, a nord-vestului României, de Ungaria fascistă. Atunci, armata maghiară a trecut la masacrarea sistematică a cetățenilor de etnie românească, evreiască și slovacă, lucru impus printr-o politică concertată, bine organizată de regimul totalitar de la Budapesta, condus de regentul Miklos Horthy. Acest plan, a cărui finalitate era expulzarea și eliminarea elementelor "dușmănoase" din rândurile populației românești din Ardeal, a fost ticluit, cu mare grijă, în perioada interbelică, din capitala Ungariei. În unele cercuri ale politicii revizioniste maghiare se vorbea chiar de "golirea" Transilvaniei de prezența vlahilor, slavilor și evreilor din „bazinul carpatic”. Așa zisul "bazin carpatic" reprezenta în gândirea intelectualilor de la Budapesta un spațiu vital pentru dezvoltarea comunității maghiare. Într-un memoriu cu numărul 10.532/ 1941, întocmit de Șeful Marelui Stat Major al Armatei Maghiare, înaintat Germaniei hitleriste, se arată că ar trebui lămurite pe cale politică următoarele: a) recăștigarea granițelor milenare; b) expulzarea naționalităților slave și române care trăiesc în interiorul granițelor; c) expulzarea evreilor (Horthy Miklos titkos iratai Budapest, Kossuth Konyvkiado, 1962, document nr.59, p.300-307). De asemenea, în adevărat spirit nazist, premierul maghiar, contele Pal Teleki folosea termenul de "purificare etnică".

Un exemplu concludent este faptul că, potrivit istoricilor, odată cu pătrunderea armatei horthyste în NV Transilvaniei, ofițerii dețineau liste cu persoanele care trebuiau anihilate, fiind vorba, în special de liderii românilor care au fost delegați la Marea Adunare de la Alba Iulia din 1918, când s-a decis unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu Țara Mamă. Potrivit proiectului gândit în capitala Ungariei, trupele maghiare de ocupație au trecut, imediat, după pătrunderea pe teritoriul țării noastre, la masacrarea românilor din zone cu concentrare mare de populație nemaghiară.

S-a dorit eliminarea rapidă a liderilor din sate și orașe (preoți, învățători, avocați, reprezentanți ai partidelor românești), iar apoi, a țăranilor fruntași. De asemenea, grofii maghiari din Ardeal au organizat numeroase incursiuni de pedepsire (crime, schingiuri, maltratări, internări în lagăre), a românilor făcuți vinovați de punerea în aplicare a reformei agrare din 1921, când, o mare parte din pământurile lor au făcut obiectul înproprietăririi țăranilor români și maghiari. Răzbunarea maghiarilor pentru așa zisa ocupație românească timp de 22 de ani (1918-1940) a însemnat descinderi ale unor bande bine organizate de localnici maghiari din Transilvania (numite gărzi naționale), la casele românilor, care au fost ridicați și împușcați sau torturați. Crimele împotriva românilor au fost săvârșite, în special în județele Sălaj, Satu Mare, Cluj, Bihor, Mureș.

Așa s-a ajuns la odioasele masacre de la Ip, Treznea, Sântana de Mureș, Mureșenii de Pădure, Sucutard, Huedin. Potrivit documentelor vremii, în total, este vorba despre peste 3000 de români, uciși, în mod barbar, numai în 2-3 luni, septembrie - noiembrie 1940. De exemplu, la Ip (județul Sălaj) au fost omorâți 159 de oameni, din care 83 de femei și 76 de bărbați, iar copiii de până în 15 ani, în număr de 44. Horthyștii nu s-au oprit să ucidă, cu sânge rece bebeluși de o lună (o victimă), de 1 an (o victimă), de 2 ani (2 victime), de 3 ani (4 victime), de 5 ani (4 victime). Un alt exemplu, la Treznea, au fost uciși 125 de români și alți 195 au fost răniți. Au rămas orfani, 250 de copii.

Un alt caz de crimă abominabilă săvârșită de regimul horthyst, a fost semnalat la Mureșenii de Pădure, unde, două familii de intelectuali români, familia preotului Andrei Bujor și familia

învățătoarei Natalia Petrea, au fost masacrate de soldații unguri. Tragedia s-a petrecut în seara zilei de 23 septembrie 1940, când 11 victime au fost arestate și masacrate în locuința preotului. Atunci, au fost uciși, preotul Andrei Bujor, soția sa, Lucreția, funcționară, trei copii ai lor: Lucia, licențiată în litere și filosofie, în Franța, Maria, studentă la facultatea de Litere a Universității din Cluj, Victor, elev în clasa a 8-a, Natalia Petrea, învățătoare, Ana Miron, mama învățătoarei, Rodica Petrea, fiica învățătoarei. De asemenea, a fost ucisă de horthyști și o "fată de casă", Sara Janos, de naționalitate maghiară.

Un adevărat martiriu al neamului românesc a fost cel al protopopului de Huedin, Aurel Munteanu, prieten cu Octavian Goga, "poetul pătimirii noastre", care a fost ucis în chinuri groaznice de localnicii maghiari, în complicitate cu armata horthystă. Nu s-au limitat doar la omorârea lui, ci l-au torturat, i-au bătut și i-au înfipt un țărș în gură. Singura vină pe care o avea acest înalt prelat, reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române, a fost că, permanent a slujit poporul român și credința creștină. A fost membru al Partidului Național Român din Ardeal, delegat la Marea Unire de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918, și reprezenta o țintă pentru șovinii maghiari. Numit protopop al Huedinului pe 24 decembrie 1924, el a ridicat o biserică ortodoxă în comuna Beliș (județul Mureș), în cinstea celor 45 de țărani români, arși pe rug, în 1919, de groful Urmanczy, drept răzbunare pentru că au militat pentru unirea Transilvaniei cu Țara Mamă.

De asemenea, regimul horthyst a pus la cale deportarea masivă a populației românești, fiind vorba de zeci de mii de oameni din teritoriile ocupate, fiind vizați, mai ales intelectualii (preoți, învățători, doctori, avocați, lideri politici), în special din marile orașe (Oradea, Satu Mare, Cluj- Napoca), dar și țărarii fruntași din sate. În același timp, între 1940-1944 au avut loc mari dislocări de populație, mai ales de la granița cu Ungaria (Bihor și Satu Mare), unde, mii de români au fost alungați, dincolo de graniță. Aceste expulzări au fost realizate în mod barbar, amintind de tratamentul mai mult decât criminal aplicat de naziști, evreilor. Oamenii au fost aruncați în vagoane de vite, încuiate cu lanțuri, înghesuiți, fără mâncare și apă, obligați să-și facă necesitățile fiziologice acolo unde stăteau. Ordinul a fost brutal: nimeni nu are voie să coboare din vagoane până pe teritoriul românesc. Trenurile groazei au fost păzite, în permanență, de soldații maghiari, cu arma la picior.

În același timp, prigoana horthyștilor a continuat, în același spirit nazist, prin arestări, internări în lagăre, domiciliieri forțate, îndreptate împotriva românilor "infideli față de statul maghiar". Potrivit documentelor vremii, închisorile din Satu Mare, Carei, Târgu Mureș, Gherla, Sighet, Baia Mare, Sfântu Gheorghe, Oradea, Cluj, au devenit neîncăpătoare. Totodată, după modelul nazist, s-au înființat lagăre speciale pentru populația românească și evreiască pe teritoriul Ungariei, la Seghedin, Debrețin, Budapesta, Bekescsaba, Puspokladany.

Criminalii nu au plătit niciodată pentru faptele lor. În urma procesului care a avut loc în 1946, Tribunalul Poporului de la Cluj Napoca i-a condamnat la moarte ori la muncă silnică și ani grei de pușcărie, în contumacie, pe mulți ofițeri, soldați, localnici, grofi maghiari care s-au făcut vinovați de crime odioase. Întregul aparat barbar al regimului horthyst s-a refugiat pe teritoriul Ungariei, odată cu eliberarea Ardealului de Armata Română. Astfel, autoritățile de la Budapesta i-au protejat permanent pe acești criminali care au murit în patul lor, fără pic de mustrare de conștiință.

Daniel Gheorghe

Deputat PNL

Co-inițiatori ai propunerii legislative pentru declararea zilei de 30 August drept Ziua Națională a Martiriului Românesc :

[illegible]